

עין משפט
גו' מצוה

חוקת הבתים פרק שלישי בכא בתרא

מוסרות הש"ס

(א) [תקן דף מ: ז. (ב) מוסרות
דף קפ"ו. (ג) עין לע"ה.
(ד) ע"כ ע"ד לע"ה.]

גהרות הב"ה

(א) ג' ואימלוך כן;
(ב) שם דובנא לי מניה הא
ארבע: (ג) שם דלכלה שם
שבין דקרי: (ד) רבש"ס
דיה ח"ל מפלגא וי' שני
חוקה כי אמר נמי מפלגא
זינאה דכר מיק' נאמן וי'
יוס אחד לכך הפסד וי'
אם נקח חומה הובר וי'
למי: (ה) ד"ה שני חוקה
טובא וי' דמפטר לקמן
ולפירוש אחריו ע"ל ח"ל
אם נאמן: (ו) ד"ה אחר
דכא וי' טובא קאמר וי'
מי' טיב: (ז) חומ' ד"ה
מפלגא וי' לומר נטל בא
לו הקרקע כיון:

מוסף רש"י

העורר על השדה. ראובן
שמעור על שדה שיש משעון
ואומר לי שמכרה לך גולג
ממך, וחתום עליה בע"ר.
והוא חתום על שני המסירה
שכתב לי למשעון שמכרה
לו (ובחזרת ספ' ארמון
אומר. ויג' הוא שאמר מס
שלא עשיתי כשם שקראת
מלי וחתמתי בתוך השטר
עד. לפי שג' חתם חוק קושה
לדלויה חזרו ויה' לו שחטא
בין שאלוהא מתן בין
(שפ"ו). והב"א איבד את
דביתו. דהואיל וחתם הדין
שאלו על שם סה' ופס':

ואמר ליה מפלגא זינאה דובנא מיק'. כלומר שאמר לי כשעת מכירה
שהוא לקחה ממך. ומאחר שלא טען ואכלתי שני חוקה שער מכירה
שלו עודנו צידו ומסקנא דמילתא מוקמינן ליה ביד המערער. והיינו
טעמא דכיון דמודה דשלו היה הקרקע מתחלה לא מבעיא היכא דלא

החזיק בה שלג שנים אלא אפילו
החזיק בה שלג שנים נמי אינה חוקה
ומפקינן ליה מיניה דהא חוקה שאין
עמה טענה היא שהוא אינו יודע אם
היתה של אותו שמכרה לו אם לאו
והוא היה כהכיר בה שצדה אינה
שלו של מוכר ויחזירנה למערער והוא
ינכה מעותיו מן המוכר לו כדפסקין
בשנים אחריו (ב"מ דף ע"ו.). ואף על גב
דליכא עדים למערער מדקאמר ולא
מודיע לי כ"ו ולא אמרינן מינו דאי בני
אמר אלא זינאה מיק' ואכלתיה שני
חוקה (ו) כדאמר מפלגא זינאה
דובנא מיק' נאמן שהוא עגמו אינו
יודע אם זנבה המוכר מניה למערער
אם לאו הלכך כיון דהוא מודי
למערער דשלו היתה הודאת בעל דין
כמאה עדים דמי וגם מודה הוא שאינו
יודע אם לקחה המוכרה לו מן
הבעלים אם לאו דהא לא טעין דובנא
מיק' קמאי דידי וגם אין לו עדים
שהחזיק בה המוכר יום אחד הלכך
הפסד. אבל החזיק זה שלג שנים
וטעין מפלגא זינאה דובנא מיק'
קמאי דידי כלומר שידעתי בדברו

שלקחה מיק' נאמן מינו דאי בני אמר אלא זינאה מיק' ואכלתיה שני חוקה. אי נמי יש לו עדים שהחזיק בה המוכר יום אחד והכי אמרינן
לקמן בפירוקן (דף מ"א): גבי ההוא דדר נקשחא בעילתא ארבע שני והכא נכחי עובדא אפילו אם בלא עדים שהחזיק בה יום אחד אמרינן
המוכר אבל אין יודע אם לקח אומה אם לאו אינו מועיל כלום מאחר שזה לא החזיק שלג שנים וגם הראשון אין לו שטר מכירה מן הבעלים:
ולא קא מודיע לי כ"ו. כמו שפירשתי: ואם מינאי לא זינאה. שפילו אם היית טוען דמינאי זינאה הלא אין לך לא שטר ולא חוקה: ויל.
מקרקע שלי לאו בעל דברים דידי את ואני מוחזק בה יותר ממך שאתה לא החזקת שלג שנים: אמר רבא דינא קאמר ליה. המערער ואפי' אם
החזיק בה שלג שנים עשר שנים. ואין לו עדים שהחזיק בו אותו המוכר יום אחד דמי לאו הו
מני טעין פלגא גולגא הוא דהא טועינן ללוקח והכי מפרש לקמן גבי ההוא דדר נקשחא בעילתא ארבע שני: פלגא גולגא הוא. כשדה זו שממני
גולה: ואימלכי. וטעמיה: ויל זבין. לך קנה: השני נוח לי. אהה נוח לי לריב עמך ולהוציאה ממך בדין: אמר רבא דינא קא'ל. המערער ויטול שדהו
דאפילו אדמון ורבנן לא פליגי אלא בדעביד המערער מעשה לפיכך ללוקח לקנות שדהו אבל בדבורא בעלמא כולוהו מודי כרכא כדמפרש ואילו
דאע"פ ששחזר בה ג' שנים בלא מחאה יפסיד דהא חוקה ארבע שנים עמה טענה היא שמודה הוא שלג לקחה מיד הבעלים כי אם מיד איש נכרי שאין
יודע שהיה לו חלק בה אפילו יום אחד ולא מני טעין אמאי לא מיחה מערער בחוק שלג דהיכא אמרינן דמפסיד מערער בשחזר היינו היכא
דטעין אידך מיק' זינאה ואכלתיה שני חוקה דעד שלג שנים מיהדר איניש בשטריה טפי לא מיהדר הלכך זה שלג מיחה והוא לא
מוכר בשטריו אלא הכא דמודי מחזיק דלא מיניה דמערער זכיה שהוא בעל הקרקע ובעדים זנבה לא הורע כמו של מערער
בשחזר בשחזרה במקום שטר מכירתו עומדת ויבין. דאין לך שטר מועיל לו שחזר מגולן לקח אף חוקתו אינה כלום: כמאן כדאדמון.
ואנן קיימא לן כרבנן בפרק אחרון דכתובות [נ"ק: ז]. וכו'. ראובן העורר על שדה שמכר שמעון ללוי ואומר לראובן כי שמעון גולג ממנו והוא ראובן
המערער חתום עליה בעד באתו שטר מכירה שכתב לו שמעון ללוי חתם לראובן ועד אחר עמו: השני. לוי נוח לי ולכן חתמתי: מעשה.
שחתם עד: דמקרי ואמר. לשון ויקר מקרה (רות ז): ואמרם לי ויל זכנא ניהלי. ואם שך היתה היה לך להוציא ממנו בדין חנם ולא לאכד
מעומין: אמרנא למיוזבן דינא. אמרתי בלבי טוב לי לקנות דברים מעומים קרקע כראוי ויל לטרומ ולבא בדין: עביד איניש דובין דיניה.
אדם חס שאינו רואה להתקוטט אפילו על שלו עשויו הוא להוציא מעומיו ויטול את שלו בלא דין ומחלוקת. ובפירוש ר"ח מפורש אמרנא למיוזבן
דינאי לקנות המריבות כלומר אע"פ שהיא שלי איני מוציאה מידו בלא מריבות ודינין אקנה אותם הדינין והמריבות באלו המעות אע"פ שיעקר
הארץ שלי: ואכלתיה שני חוקה. ולא נהרתי בשטר יומי: אמר ליה והא נקישנא שטרא. שכחו בה דובנא לי כלומר שקנייה אללי מן המוכר
זה ארבע שנים וגמלא שקדם לחוקה שך שנה אחת ואת מינאי לא זינאה הלכך חוקה שאין עמה טענה היא שהמוכר לא יכול למוכרה לך
שכר מכה לי קודם: א"ל. מחזיק למערער מי סכרת דמאי דאמינא שני חוקה דהיינו חלק שני בלמנוס: שני חוקה טובא דאמינא. שקדמו לשטר
שך הרבה ויש לו עדים בכל החוקה כדמפרש (א) לקמיה אבל לפיכך אמרתי שני חוקה חסם שלא הייתי יודע שהיה לך שטר של ארבע שנים
שאצטרך לטעון ולפרש שני חוקה טובא: אמר רבא עביד איניש דקרי שני טובא שני חוקה. חסם ואם בא לטעון אחריו כן דשני חוקה טובא (א)
יותר מג' שנים אין זה חזר וטוען טענות אחרות להכחיש טענות ראשונות ואנן קרי' לקמן (נ"א). דאין אדם טוען כד"ד וחזר וטוען טענות אחרות
להכחיש הראשונות אלא אחר טענות הראשונות נפסקו הדין הלכך כי מייתי סהדי בניני שני חוקה טובא מוהימנינן ליה שחזר לא חזר וטען:
והני מילי. דמוקמינן לה כידיה דאייתי סהדי דאכלה ו' שנין שקדמו שני חוקה שלו למכירת השטר של מערער שהמוכר עגמו לא יכול למוכרה
אחר שהחזיק בה ג' שנים בשופי. אבל אי לית ליה סהדי אלא משיה שני הדין עס בעל השטר דאין לך מחאה גדולה מוז שמחה המוכר בזה המחזיק
לסוף שמי שנים שמכר לאחר והיה לו זה להזהר בשטריו לעולם עד שיוציא השטר מיד השני ויקרענו. ויש מפרשים דאין לך ריבן עדי חוקה ו' שנים
אלא של ג' אחרונים ואנן מהימנינן ליה על שאר מדאמר רבא עביד איניש דקרי שני טובא שני חוקה למוכר כן דאי איכא סהדי על כל השבע
שנים אמאי איצטרך למימר עביד איניש כ"ו. ולא מילתא הוא שהרי החוקה במקום השטר עומדת ולא יאה חוקה ג' שנים האחרונים שיש לו עדים
עליהם אלא שטר של ג' שנים והרי שטר של ד' שנים הקודם לו פסול ומדברי רבא אין ללמוד דלא לריבן עדים לו' שנים שהרי רבא להודיענו דא
דאינו קרוי חזר וטוען כמאי דאמר לבסוף שני חוקה טובא קאמינא דעביד איניש כ"ו שאלוה היה חזר וטוען להכחיש דברים הראשונים אפי' כי
מייתי סהדי כהני אחרונים אינו כלום דהודאת בעל דין כמאה עדים דמי ואחר טענות הראשונות נלך ובפי' ר"ח נמי מלריבן עדים לכל ה' שנים:
זו

מפלגא זינאה דובנא מיק' ואכלתיה שני חוקה אמר ליה פלגא
גולגא הוא. פי' יש לי עדים שהוא גולג ואפי' דר ביה
חד יומא הא קרי' גולג אין לו חוקה ולא כפי' דפירש דאין לו עדים
שהחזיק בה המוכר אפילו יום אחד דמי לא הוה מני טעין פלגא גולגא
הוא משמע שרואה לפרש גולגא הוא
לא שיש לו עדים שהוא גולג אלא כלומר
בגול (א) היא הקרקע צידו ואין נראה
לרי' דהוא ליה לאסוקי כדמסקי
לעיל לא קמדיה לי דלרעא דידי הוא
ואת מינאי לא זינאה וכו':

עביד איניש דקרי לשני טובא שני
חוקה. אבל אי לא עביד
אף על גב דלית ליה סהדי דאכלה
שבע שנין לא מהימנינן דהא אינה
דמכחיש להו דמודה שלא אכלה
אלא שני חוקה דהיינו שלג שנים:
אבל

יאבד את זכותו האפילו תימא רבנן התם עבר ליה מעשה אבל הכא דבורא
עביד איניש דמיקרי ואמר והוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית ברהאי ארעא
אמר ליה מפלגא זינאה ואכלתיה שני חוקה אמר ליה פלגא גולגא הוא
אמר ליה והא אית לי סהדי דאתית באורחא ואמרת לי זבנה ניהלי א"ל אמינא
איזבון דינאי אמר רבא עביד איניש דובין דיניה יהוה דאמר ליה לחבריה
מאי בעית ברהאי ארעא אמר ליה מפלגא זינאה ואכלתיה שני חוקה אמר ליה
והא נקיטנא שטרא (א) רובני ליה מיניה הא ארבעי שני א"ל מי סברת שני חוקה
תלת שני קא אמינא שני חוקה טובא קא אמינא אמר רבא עבידי איניש דקרו
לשני טובא שני חוקה ור"מ דאכלה שבע (א) דקדים חוקה דהאי לשטרא דהך
אבל

ב א מ"י סיד מל' טוען
ועתה הלכה לי תמך
פסח כן טועני' דמי' ס'
קמו טפי י':
בא ב' מ"י טפי' שם
הלכה ג' סתם טפי' זה
טועני' דמי' ס' קמו טפי'
ז' וי' קמו טפי' ז':
בב ד' מ"י' שם הלכה א'
סג' שם טועני' דמי'
ס' קמו טפי' ז':
בג ה' מ"י' שם הלכה ד'
טועני' שם טפי' ז':
בר ו' מ"י' שם הל' וסג'
שם טועני' דמי' ס'
חוקה טפי' ז':
בת ה' מ"י' שם טפי'
הלכה ז' סתם ז'
טועני' שם טפי' ז':

רבינו גרשום

דאבירי השני נוח לי
להוציאה מתחת ידי משה
אמרנא ליה ויל זבין
והראשון שנראה קשה
הטעם ולא הייתי יכול
לעטון לו בעדו: והוא
המערער חתום עליה בעד
אדמון אמר יכול לומר
המערער מכוסה הכי וחתמי
על שטר מכירה הוה נוח לי
והראשון קשה הטעם הוא
נמי לא טענא: אבל דבורא
דמשיח עצה מיקרי ואמר
ליה: אימנא איזבון דינאי.
כלומר אע"פ שהוא שלי מן
הדין מכוחו אקנה אותה
סמך שלא צייתי להקניט
עמך ובעיני הוראי ולא
רצית למוכרה לי אצויהא
דובין בביה דין: עביד איניש
דובין דיניה. מי שאינו רוצה
להתקוטט קונה מוכר שבין
היה להיות שלו סמך קנייתו
בעל דינו ד' שנין. כלומר
שנה אחת היתה שלי קודם
שהחזיקה שני חוקה שלך:
והני מילי דאבירי עביד
איניש דקרי לשני טובא שני
חוקה ליהיב דאכלה שבע
שנים ג' שני חוקה קודם
שנה אחת ויפסיד דהאי
אכליה השטרא דהאי. אבל
אין יש לו שטר שקאנה ד'
שנים בתוך אותן ו' שנים
דאין לא אכלה כי אם כי
שטר קודם זמן שטריו יכול
לומר לו האי בעל השטר
למחזיק כיון דהמכיר מביה
לי לפק' לו חזר וטוען שחזר
בידו אין לך מחאה גדולה
מזה גדלה מוכר דבניה
דאחיה חוקה שהחזיק בה
אנה חוקה:

(א) כמאה עדים וי' שנים יוס
לשעון עמו: